

Paattisten koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

1. Käsitteiden määrittelyä

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakiin pohjautuvat käsitykset

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, poliittisesta toiminnastaan, perhesuhteistaan, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Koulun yhdenvertaisuussuunnitelma kieltää välittömän (suoran) syrjinnän, välillisen (epäsuoran) syrjinnän, häirinnän, kohtuullisten mukautusten epäämisen sekä ohjeen tai käskyn syrjiä jotakuta.

(<http://www.yhdenvertaisuus.fi/yhdenvertaisuus/lainsaadanto/>)

Perustuslaissa on syrjinnän kieltö ja velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tasa-arvolaissa on säännökset sukupuolten välisen tasa-arvon edistämisestä ja sukupuolisyrjinnän kielloista.

Tasa-arvo (tasa-arvoisuus eli samanarvoisuus) tarkoittaa erityisesti kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa yksilöinä ja yhteiskunnan jäseninä. Suomessa sanalla tasa-arvo viitataan usein nimenomaan miesten ja naisten väliseen tasa-arvoon.

Epätasa-arvoinen kohtelu on vain harvoin tietoisien ja tarkoituksellisten toiminnan tulosta, vaan se on piiloista ja välillistä. Jokainen opettaja ohjaa oman opetuksen yhteydessä- tietoisesti tai tiedostamatta valintoihin. Opetuksen tulee olla sukupuolitietoista. Jokainen oppiaine edistää sukupuolten tasa-arvoa omalla tavallaan. Opettajien tulee tiedostaa stereotyyppiset sukupuolikäsitykset, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä.

Sukupuolietoinen opettaja:

- ymmärtää sukupuolta muokkaavia sosiaalisia ja kulttuurillisia tekijöitä sekä tietää, että niihin voi vaikuttaa
- tunnistaa omia taipumuksia suhtautua oppilaisiin eri tavoin sukupuolen mukaan
- antaa oppilaille tilaa olla omanlaisensa

- purkaa työyhteisössään opetuksen sukupuolittavia ajattelu- ja vuorovaikutusmalleja sekä käytäntöjä
- edistää tasa-arvoa aktiivisesti ja tietoisesti luokassa ja kouluyhteisössä valitessaan oppimateriaaleja, työtapoja ja yhteistyökumppaneita

2. Käytännön toimenpiteet

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen koulussa

Opettajat tiedostavat tekevänsä ryhmäjaot, jonot jne. pääsääntöisesti muutoin kuin sukupuoleen perustuen. Oppituntien toteutuksessa painotetaan sukupuolineutraaleja ratkaisuja. Koulutyössä pyritään tarjoamaan oppilaille moninaisuutta kunnioittavaa, sukupuoleen ja muihin yksilön henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä normeja ja asenteita purkavaa kasvatusta ja opetusta ikätason mukaisesti. Kouluarjessa ennaltaehkäistään ja puututaan ratkaisukeskeisesti kiusaamiseen. Koulussa on käytössä oma kiusaamisen vastainen malli, jonka pohjalta toteutetaan mm. neljä kertaa lukuvuodessa kiusaamiskysely koulun kaikille oppilaille. Oppilaita osallistetaan pohtimaan kiusaamisen vastaisia toimintamalleja mm. luokkatunneilla (Kiusaamista vastaan -Kaikkien koulu, Tku).

Kielenkäyttöön, toisen henkilön nimittelyyn, pukeutumiseen tai yksityiselämää koskeviin huomautuksiin pidetään nollatoleranssi. Nonverbaalisessa vuorovaikutuksessa ja kehonkielellisessä viestinnässä huomioidaan myös tasa-arvo ja yhdenvertaisuus. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista pyritään edistämään myös vapaa-ajalla (mm. Somekäyttäytyminen itseä ja muita kohtaan sekä kriittinen monilukutaito). Opettajat kannustavat yhdenvertaisesti ja sukupuolineutraalisti kaikkia oppilaita koulutyössä. Jokaista autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Opettajat kiinnittävät huomiota myös tiedostamattomaan ohjaukseen ja pyrkivät murtamaan sukupuolittuneita näkemyksiä. Tämän suunnitelman sisältö saatetaan tiedoksi lukuvuosittain opettajille, oppilaille ja huoltajille (koulun lukuvuosisuunnitelma).

Kehittämiskohteet

Oppilaita osallistetaan luokkatuntien suunnitteluun. Luokkatunneilla oppilaiden kanssa käsitellään myös tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden teemoja. Oppilaiden ehdottamia toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi koulussa ovat esimerkiksi:

- toisinaan toteutettava oppilaiden oma tunti, jolloin voi vapaavalintaisesti tehdä sitä ainetta, joka on hankala / josta on jäänyt jälkeen tms.
- pidennetty välitunti
- pari- ja ryhmätöiden lisääminen
- oman oppimispaikan valinta
- mahdollisuus päättää omista läksyistä toisinaan
- lisää yhdessä tekemistä
- omasta istumapaikasta päättäminen

Oppilaiden näkemyksiä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämiseksi päivitetään joka toinen vuosi (2022, 2024...) tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskyselyn ja luokkatunneilla ilmenneiden ehdotusten pohjalta.

3. Koko koulun toimintakulttuuri

Koko koulun toimintakulttuurin toimenpiteitä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ovat:

- Oppilaiden jakaminen ryhmiin, jonoihin jne. tapahtuu pääsääntöisesti ja lähtökohtaisesti muuten kuin sukupuoleen perustuen. Käsitöissä ja liikunnassa tuntien toteutuksessa painotetaan sukupuolittuneita tai muita perinteisiä käsityksiä murtavia ratkaisuja. Liikunnassa huomioidaan myös vähän liikkuvien oppilaiden näkemykset.
- Puututaan tiukasti, mutta ratkaisukeskeisesti kiusaamiseen. Uusia tapoja kiusaamisen ehkäisyyn rakennetaan yhdessä oppilaiden kanssa. Tilanteita ei jäädä seuraamaan, vaan kiusaamisen vähentäminen vaatii aktiivista toimintaa.
- Kielenkäyttöön, homoksi nimittelyyn, pukeutumiseen tai yksityiselämää koskeviin huomautuksiin pidetään nollatoleranssi.
- Some-maailmaa käsitellään asiallisesti ja tietopohjaisesti.
- Opettajat kannustavat yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. Opettajat kiinnittävät huomiota myös tiedostamattomaan ohjaukseen ja puuttuvat esim. sukupuolittuneisiin näkemyksiin.
- Vähintään kerran lukukaudessa käsitellään tämän suunnitelman sisältö opettajien kesken.
- Oppilaita tiedotetaan tämän suunnitelman tavoitteista vähintään kerran lukuvuodessa.

- Mahdollisuuksien mukaan oppilaiden luokkatunneilla esittämiä ehdotuksia otetaan huomioon monialaisia oppimiskokonaisuuksia suunniteltaessa.
- Seksuaaliseen häirintään puututaan ja toteutetaan nollatoleranssia kaikenlaiseen seksuaalissävytteiseen häirintään.

4. Tiedottaminen ja vastuutahot

Suunnitelmasta tiedotetaan opettajia ja henkilökuntaa vuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä ja henkilökuntakokouksissa. Suunnitelmasta tiedotetaan oppilaita oppilaskunnan hallituksen kautta mm. luokkatunneilla ja huoltajia vuosisuunnitelman päivittämisen yhteydessä.

Vastuutaho

Toimenpiteiden toteuttamisesta vastaavat yhteisvastuullisesti koulun opettajat ja rehtori.

5. Arviointi ja seuranta

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista seurataan ja arvioidaan uuden yhdenvertaisuuskyselyn tulosten käsittelyn yhteydessä. Edeltävän suunnitelman toteutumista arvioidaan uuden suunnitelman päivityksen yhteydessä. Suunnitelmaa käsitellään henkilöstökokouksessa lukuvuosittain vuosisuunnitelman laatimisen yhteydessä. Toteutuneita toimenpiteitä arvioidaan keskustellen ja hyviä käytänteitä jakaen mm. henkilöstökokouksessa tai yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Oppilaiden kanssa aiheita käsitellään opettajan päättämänä ajankohtana ja oppilaskunnan hallituksen kokouksessa kerran lukuvuodessa. Yhdenvertaisuuskysely toistetaan kahden vuoden välein, eli seuraavan kerran vuonna 2026.

6. Nykytilan kuvailu

Yhdenvertaisuuskysely toteutettiin Paattisten koulussa syksyllä 2024. Kysely perustui Turun kaupungin yhdenvertaisuuskyselyyn. Vastauksia tuli 131 kappaletta. Luokkien 1-4 vastauksia oli 82 ja 5-6-luokkien vastaajia oli 49.

1.-4.-luokkalaisten tulokset:

1.-4.-luokkalaisista suurin osa oli sitä mieltä, että koulun aikuiset kohtelevat heitä reilusti.

Suurin osa kokee, että koulussa otetaan huomioon oppilaiden terveyteen liittyvät rajoitteet.

11 oppilasta koki, että heitä kiusataan erilaisuuden vuoksi. 61 vastaajaa koki, että heitä ei kiusata. Osa ei osannut sanoa.

21 oppilasta koki, että heitä kiusataan ihonvärin tai kulttuurin takia. 58 oppilasta ei kokenut kiusaamista lainakaan ihonvärin tai kulttuurin takia.

19 oppilasta koki, että heitä kiusataan uskonnon tai vakaumuksen takia. 59 oli sitä mieltä, että ei kiusata uskonnon tai vakaumuksen takia.

Suurin osa koki saavansa oppimisestaan oikeudenmukaista palautetta.

Suurin osa koki saavansa oppitunnilla apua, kun tarvitsee.

5.-6.-luokkalaisten tulokset:

5.-6.-luokkalaisista suurin osa oli sitä mieltä, että koulun aikuiset kohtelevat heitä reilusti.

Suurin osa kokee, että koulussa otetaan huomioon oppilaiden terveyteen liittyvät rajoitteet.

Suurin osa koki, että heitä ei kiusata erilaisuuden vuoksi (39/49 vastaajasta). 10 oppilasta koki kiusaamista erilaisuuden vuoksi.

Lähes kaikki kokivat, että heitä ei kiusata ihonvärin tai kulttuurin takia.

Lähes kaikki kokivat, että ei kiusata uskonnon tai vakaumuksen takia. 5 oppilasta koki kiusaamista uskonnon tai vakaumuksen takia.

Suurin osa koki saavansa oppimisestaan oikeudenmukaista palautetta.

Suurin osa koki saavansa oppitunnilla apua, kun tarvitsee.

7. Toimenpiteet ja tavoitteet

Osa pienemmistä oppilaista ei ole välttämättä ymmärtänyt kysymyksiä oikein, joka vaikuttaa tuloksiin esimerkiksi kiusaamista koskien. Osa kyselyn sanoista saattaa olla vaikeaa ymmärtää (esimerkiksi vakaumus tai kulttuuri).

Kuitenkin suuri osa pienemmistä oppilaista toi esille koettua kiusaamista erityisesti ihonvärin, kulttuurin tai vakaumuksen takia. Luokissa olisi tärkeää keskustella säännöllisesti kiusaamisesta, sen määritelmästä sekä toimenpideohjeista mahdolliseen kiusaamiseen liittyen. Osa pienistä oppilaista voi kokea riidat tai tavalliset ristiriidat kiusaamisena. On kuitenkin tärkeää valistaa ja ohjata oppilaita tunnistamaan systemaattinen kiusaaminen.

Ryhmäytyminen ja sille ajan antaminen on tärkeää kiusaamisen ennaltaehkäisyssä. On hyvä, että MOK-viikolla heti lukuvuoden alussa on varattu aikaa ryhmäytymiseen. Tämän lisäksi on hyvä, että ryhmäytymistä tuetaan järjestelmällisesti ja säännöllisesti koko lukuvuoden ajan.

Opiskelijahuolto olisi hyödyllistä ottaa aktiivisemmalla roolilla mukaan kiusaamisen ennaltaehkäisyyn. Koulukuraattorin järjestämät ryhmäinterventiot ovat olleet toimivia.

Oppilaskunta käsittelee asiaa kokouksessaan 3.12.2024, jolloin ohjaava opettaja kartoittaa oppilaiden havaintoja kiusaamiseen liittyen ja näin kerätään lisää tietoa mahdollisen kiusaamisen esiintymisestä Paattisten koulussa.

KOR-kokouksessa käydään läpi kyselyn tulokset ja pohditaan yhteisöllisiä toimenpiteitä kiusaamisen ehkäisemiseksi. Asiaa käsitellään myös koulun johtoryhmässä ja henkilökunnan kuukausikokouksessa.